

INLEIDING

Op dinsdag 17 september 2024 is de septembercirculaire 2024 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties digitaal beschikbaar gesteld. De circulaire biedt nieuwe inzichten in de ontwikkelingen van het Gemeentefonds.

In deze toelichting worden de uitkomsten van de septembercirculaire 2024 per onderdeel afgezet tegen de uitkomsten van de meicirculaire 2024. De uitkomsten voor begrotingsjaar 2024 verwerken we in de laatste financiële rapportage 2024, de eerste bestuursrapportage 2025 en voor 2026 en verder in de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029.

In hoofdstuk 1 lichten we de middelen die we ontvangen uit het gemeentefonds toe. We starten met de algemene uitkering en gaan verder met de integratie- en decentralisatie-uitkeringen en de integratie-uitkering Sociaal Domein. Per onderdeel geven we een analyse van het verschil met de meicirculaire 2024 en geven aan hoe de middelen worden ingezet.

In hoofdstuk 2 geven we een toelichting op de gevolgen van de septembercirculaire voor ons meerjarenbeeld.

HOOFDSTUK 1 OPBOUW EN INZET SEPTEMBER CIRCULAIRE 2024

In totaal zijn de uitkomsten van de septembercirculaire als volgt:

TOTAAL EFFECT CIRCULAIRE <i>(bedragen x € 1.000, plus is voordeel)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Septembecirculaire 2024	139.438	141.422	135.942	136.868	138.098
Meicirculaire 2024	138.021	140.905	133.626	134.700	135.802
Vershil	1.417	517	2.316	2.168	2.296

Hieronder geven we toelichting op de verschillen, opgesplitst naar algemene uitkering, de integratie- en decentralisatie-uitkeringen en de integratie-uitkering sociaal domein.

Ook gaan we in op de inzet van de middelen uit de septembercirculaire. We stellen voor een deel van de extra baten te labelen door ook extra lasten te begroten. Het bedrag dat niet wordt gelabeld heeft een effect op het meerjarenbeeld. Uitgangspunt hierbij is, dat de extra baten ten gunste van het meerjarenbeeld worden gebracht, tenzij.... Extra middelen zijn in de basis vrij besteedbaar.

1.1 Algemene Uitkering

Ten opzichte van de septembercirculaire 2024 constateren wij bij de algemene uitkering de volgende mutaties:

Algemene Uitkering <i>(bedragen x € 1.000, plus is voordeel)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Septembecirculaire 2024	128.957	131.676	126.426	128.066	129.821
Meicirculaire 2024	127.600	131.470	124.415	125.994	127.614
Vershil	1.357	206	2.011	2.072	2.207

Voor de toelichting op dit verschil maken we een onderscheid tussen basis- en taakmutaties. Basismutaties zijn in principe vrij besteedbaar, bij taakmutaties ontvangen we extra middelen voor een specifieke beleidsintensivering. Per taakmutatie maken we de afweging of we tegenover de extra middelen ook extra kosten voor inzet gaan begroten.

Inzet Algemene Uitkering <i>(bedragen x € 1.000, plus is voordeel)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Basismutaties	-2	236	117	-97	-326
Afrekening ruimte onder BCF-plafond 2024	1404				
Te verwachten bijdrage jeugd					126
<i>Subtotaal</i>	<i>1402</i>	<i>236</i>	<i>117</i>	<i>-97</i>	<i>-200</i>
Taakmutaties:					
Besparingsverlies Jeugd			1.722	1.779	1.800
Indexatie Wmo demografie			229	457	686
Overige taakmutaties (onder € 50.000)	-45	-30	-57	-67	-79
<i>Subtotaal taakmutaties</i>	<i>-45</i>	<i>-30</i>	<i>1.894</i>	<i>2.169</i>	<i>2.407</i>

Basismutaties

Bij de basismutaties zien we jaarlijkse voor- en nadelen; in de jaren 2025 en 2026 voordelen van € 236.000 en € 117.000 en in de jaren 2027 en 2028 nadelen van € 97.000 en € 200.000. Merendeels komt dit door ontwikkelingen in volume- en prijsontwikkelingen.

In paragraaf 1.4 gaan we in op de inzet van deze middelen voor indexatie

Afrekening ruimte onder BCF-plafond 2024

Jaarlijks wordt bij de septembecirculaire een inschatting gemaakt van de declaraties door gemeenten bij het BTW Compensatie Fonds. Door een verwachte onderschrijding ten opzichte van het plafond hebben we een eenmalig voordeel van € 1,4 mln.

Te verwachten bijdrage Jeugd

In onze meerjarenbegroting hebben we bedragen opgenomen voor nog te ontvangen rijksbijdrage Jeugdzorg. Op basis van eerdere circulaire begroten we in 2026 € 926.000 en vanaf 2027 € 688.000. In deze circulaire is jaarschijf 2028 toegevoegd, we kunnen in dat jaar uitgaan van € 815.000. Dat is € 126.000 meer.

Taakmutaties

Deze circulaire bevat een aantal taakmutaties. Mutaties groter dan € 50.000 lichten we hier toe.

Besparingsverlies Jeugd: Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen voor jeugdzorg op de aanvullende post van het ministerie van Financiën. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. In de meicirculaire 2024 is reeds gemeld dat de besparing van € 500 miljoen voor 2025 nog niet gerealiseerd kon worden en dat daarom voor 2025 een bedrag van € 500 miljoen is toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Voor deze besparing hebben we vanaf 2026 een stelpost opgenomen van € 1,6 miljoen. Deze stelpost vervalt vanaf 2026. Per saldo hebben we een voordeel van € 122.000 in 2026 oplopend naar € 200.000 in 2028.

Indexatie Wmo demografie: Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing.

Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 op de Aanvullende Post een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd voor een aanvullende indexering voor demografie. Ons aandeel in dit bedrag is € 229.000 in 2026 oplopend naar € 686.000 in 2028.

Voorgesteld wordt om voor deze taakmutatie ook extra lasten in de begroting op te nemen binnen programma 6 Sociaal Domein en in afwachting van nadere uitwerking eerst volledig op taakveld 6.71A Hulp bij het Huishouden (WMO).

Overige: Er is sprake van een aantal taakmutaties, positieve en negatieve, kleiner dan € 50.000. Dit zijn taakmutaties Digitaal Stelsel Omgevingswet, Bijstand jongeren norm, Wet op de lijkbezorging, Toezicht en handhaving, aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang en Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI).

Voorgesteld wordt deze middelen niet te reserveren, maar te verrekenen met ons meerjarenbeeld.

1.2 Integratie- en decentralisatie uitkeringen

De integratie- en decentralisatie uitkeringen verwerken we in principe neutraal in onze begroting. Op totaalniveau verhouden de integratie- en decentralisatie uitkeringen zich in de septembercirculaire 2024 ten opzichte van de meicirculaire 2024 als volgt:

IU/DU (bedragen x € 1.000, plus is voordeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Septembecirculaire 2024	1.177	954	948	698	694
Meicirculaire 2024	1.117	722	721	678	678
Verschil	60	232	227	20	16

Ten opzichte van de meicirculaire is sprake van ruim € 0,2 mln. meer middelen in de jaren 2025 en 2026. In de andere jaren zijn de aanpassingen beperkt.

We benoemen deze uitkeringen en geven een toelichting bij uitkeringen.

Inzet IU/DU (bedragen x € 1.000, plus is voordeel)	2024	2025	2026	2027	2028
---	------	------	------	------	------

Wet betaalbare huur	29	41	35	19	15
Alleenverdienersproblematiek 23-24	24				
Openbare bibliotheken		191	191		
Overige mutaties	7		1	1	1
Vershil	60	232	227	20	16

Wet betaalbare huur: Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden met betrekking tot:

- De maximale huurprijzen die gelden op grond van het woningwaarderingssysteem (WWS).
- De maximale huurverhogingen in de gereguleerde sector.
- De informatieplicht op verhuurders om hun huurders een puntentelling te overleggen bij het afsluiten van een contract.

Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel.

Dit betreft vooral capaciteitskosten. Voorgesteld wordt om deze aflopende middelen ten gunste van het meerjarenbeeld te brengen.

Alleenverdienersproblematiek: Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. Via deze decentralisatie-uitkering ontvangen gemeenten budget om aan de betreffende huishoudens bijzondere bijstand te verstrekken. De budgetten worden zo nodig bijgesteld wanneer definitieve gegevens beschikbaar zijn, naar verwachting bij de meicirculaire 2025 en de meicirculaire 2026.

Voorgesteld wordt om deze ten gunste van het jaar 2024 te brengen. Dit gezien omvang van het bedrag (€ 24.000 eenmalig). Daarnaast is het budget bijzondere bijstand bij de tweede bestuursrapportage al geactualiseerd.

Openbare bibliotheken: In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Hiervoor is in 2025 en 2026 in totaal een bedrag van € 59,3 miljoen beschikbaar. Dit bedrag wordt over alle gemeenten verdeeld op basis van een bedrag van € 2,95 per inwoner.

Voorgesteld wordt om deze middelen hiervoor in te zetten en te ramen op taakveld 5.6 (kostenplaats 656001). Een voorstel over de inzet van deze middelen volgt.

Overige mutaties: Er is sprake van een aantal kleinere mutaties.

Voorgesteld wordt deze middelen te verrekenen met ons meerjarenbeeld.

1.3 Integratie-uitkering sociaal domein

De integratie-uitkering sociaal domein is een uitkering bestemd voor diverse deeltaken binnen het sociaal domein.

IU Sociaal domein <i>(bedragen x € 1.000, plus is voordeel)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Septembecirculaire 2024	9.304	8.792	8.568	8.104	7.583
Meircirculaire 2024	9.304	8.713	8.490	8.028	7.510
Verschil	0	79	78	76	73

Het Rijk compenseert gemeenten via de integratie-uitkering Participatie (IU Participatie) vanaf 2025 voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Ten opzichte van de meircirculaire is sprake van een beperkte stijging.

Voorgesteld wordt om de compensatie voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening te reserveren op taakveld 6.4. Dit conform de gebruikelijke systematiek.

HOOFDSTUK 2 EFFECT MEERJARENBEELD MIDDELEN SEPTEMBERCIJRCULAIRE 2024

In dit hoofdstuk gaan we in op het meerjarenbeeld na verwerking van de septembercijrculaire.

We ontvangen extra middelen in 2024 van € 1,4 miljoen. De overige jaren hebben een effect op het meerjarenbeeld van € 0,2 miljoen voordelig in 2025 tot € 0,1 miljoen nadelig in 2028.

Ruimte meerjarenbeeld (bedragen x € 1.000, plus is voordeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Effect septembercijrculaire 2024	1.417	517	2.316	2.168	2.296
Taakmutatie: Stelpost Jeugd			-1.600	-1.600	-1.600
Taakmutatie: indexatie Wmo demografie			-229	-457	-686
DU: openbare bibliotheken		-191	-191		
IU Sociaal Domein		-79	-78	-76	-73
Ruimte voor meerjarenbeeld	1.417	247	218	35	-63

Verwerking van de voorstellen volgt in de laatste financiële rapportage 2024, de eerste bestuursrapportage 2025 en bij de programmabegroting 2026 en meerjarenraming.